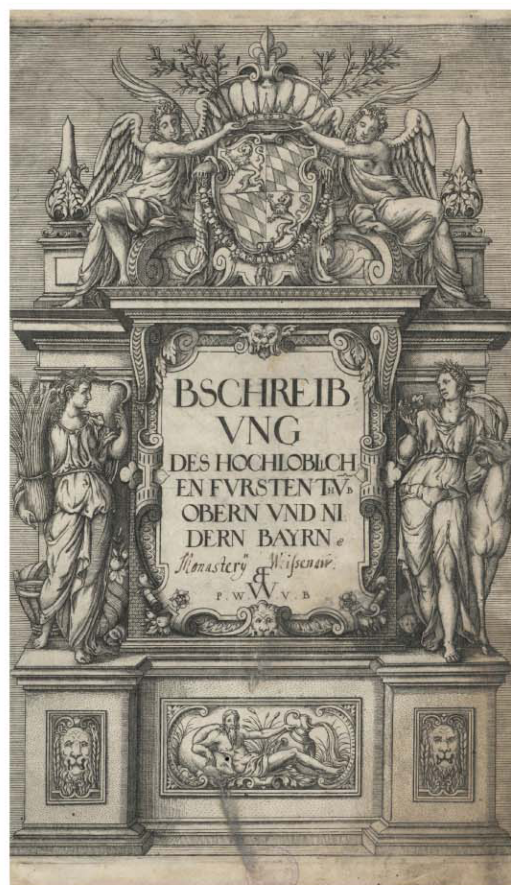

LOBKOWICZKÁ MAPOVÁ SBÍRKA

Mapová sbírka hořínsko-mělnické větve Lobkowiczů představuje cenný soubor map, plánů a atlasů reprezentující tři staletí dějin kartografie. Obsahuje dvanáct rukopisných map, bezmála dva tisíce tištěných mapových listů a tři desítky zeměpisných atlasů. Drtivou většinu těchto kartografických dokumentů z období 1579 až 1880, od nizozemských námořních atlasů až po vojenská mapová díla habsburské monarchie, tvoří mědirytiny a lepty, v menším počtu pak kamenorytina, litografie a ojediněle ocelorytina.

Na jaře roku 1928 byla tato sbírka spolu s pražskou lobkowiczskou knihovnou zakoupena státem a převedena z malostranského Lobkowiczského paláce do Klementina. V tehdejší Veřejné a univerzitní knihovně došlo k jejímu oddělení od rodové knihovny. Zpracování se ovšem dočkala až o bezmála čtvrtstoletí později, když v dubnu 1952 započala Aloisia Konopásková, spravující oddělení map, pod vedením docenta Karla Kuchaře její katalogizaci. Nicméně již po pěti letech bylo celé oddělení map včetně lobkowiczské sbírky na dlouhá léta uzavřeno.

O čtyřicet let později, v roce 1998, byla v Oddělení rukopisů a starých tisků zahájena rekatologizace a digitalizace tohoto fondu. Lze proto doufat, že po nedlouhém období rozkvětu sbírky v první třetině 19. století a pětileté epizodě během padesátých let 20. století, se nyní mapy lobkowiczské proveniencí konečně dočkají zaslouženého zájmu.

LOBKOWICZOVÉ V ČECHÁCH, NIZOZEMÍ I HALIČI

Během období, v němž sbírka vznikala, zastávali hořínsko-mělničtí Lobkowiczové významné hodnosti v císařské armádě, bojovali od Rýna po Sedmihradsko a od Slezska po Sicílii, byli jmenováni gubernátory v Haliči i Lombardii. V diplomacii působili v Madridu, Petrohradě, Berlíně i Istanbulu, v církevních úřadech od Salcburku po Rakouské Nizozemí, ve státní i krajské správě, a samozřejmě spravovali rodová panství ve středních a jižních Čechách. S jejich povinnostmi i zájmy se můžeme v mapové sbírce setkat někdy jen náznakem, jindy naopak zcela konkrétně.

Zatímco souvislost konkrétních exemplářů s vojenskými taženími a politickými aktivitami zakladatele hořínsko-mělnické větve Jana Jiřího Kristiána (1686–1755), s působením jeho syna Ferdinanda Maria (1726–1795) ve funkcích církevních nebo s pozdějšími cestami Jiřího Kristiána (1835–1908) můžeme jen předpokládat, alespoň představitelé dvou generací jsou ve sbírce přítomni velmi zřetelně.

Za Antonína Isidora z Lobkowicz (1773–1819) působil v knihovně i mapové sbírce knihovník Martin Kohout (?–1829) a jeho činnost v letech 1790–1829 představuje zřejmě vrcholné období v historii sbírky. Antonín Isidor byl současně v kontaktu s řadou významných osobností své doby: z oboru astronomie a kartografie to byli například matematik, astronom a ředitel klementinské hvězdárny Martin Alois David (1757–1836), Franz Hüttenbacher (1772–1826) a především žitenický farář a děkan litoměřický František Jakub Jindřich Kreibich (1759–1833).

K exemplářům těsněji spojeným s historií rodu lze přičíst i dvojici plánů parků při zámcích Heverlée a Enghien v Belgii, které se ve sbírce ocitly patrně v souvislosti se sňatkem Marie Ludmily (1798–1868), dcery Antonína Isidora, s Prosperem Ludvíkem, sedmým vévodou z Arenbergu (1785–1861).

Tuto generaci hořínsko-mělnických Lobkowiczů pak reprezentuje i bratr Marie Ludmily, August Longin (1797–1842). Jeho funkci místodržícího v Haliči v letech 1825–1832 a později ve státní správě ve Vídni nám mohou připomenout četné rukopisné i tištěné mapy a plány z oblasti východní Evropy.

1

3

5

2

4

6

7

1 Zámek v Rožďalovících

2 Areál zámku Mělník

3 Kniže August Longin (druhý zleva) v Hoříně roku 1833, kresba Marie Anny Bertý z Lobkowicz (1807–1883). NK ČR XXIII F 234/1, fol. 52r

4 Kniže August Longin (první zleva) v místodržitelském paláci ve Lvově 1831, kresba Marie Anny Bertý z Lobkowicz (1807–1883). NK ČR XXIII F 234/1, fol. 35r

5 Zámek v Hoříně

6 Okolí Bernardinské bašty ve Lvově 1831, kresba Marie Anny Bertý z Lobkowicz (1807–1883). NK ČR XXIII F 234/1, fol. 40r

7 Zámek v Drhovi

BOJIŠTĚ, LEDOVCE I SLONÍ STEZKY

Těžištěm sbírky jsou mapy z konce 18. a počátku 19. století, období všeobecného rozvoje věd a techniky, astronomických měření, geodetických metod i tiskových technik. Najdeme zde proto jedny z prvních map vycházejících z greenwichského poledníku či příklady nejstarších kartografických mědirytin vícebarevných i prvních map tištěných technikou litografie.

Nejrozsáhlejší část ovšem tvoří soubory i jednotlivé vojensko-historické mapy, pokrývající souvisle konflikty od devítileté války, přes války o dědictví rakouské, sedmiletou válku, válku o dědictví bavorské, až po války revoluční a napoleonské. Ojedinelé, ale často pozoruhodné, jsou pak mapy zobrazující vojenské a námořní operace v zámořských koloniích. Na mapy válečných operací navazuje skupina map politických, zaznamenávajících změny v důsledku ukončení válečných aktivit. Samostatný okruh tvoří nejen mapy poštovní a silniční, ale i hydrologické, z nichž některé jsou smělymi vizemi transkontinentálních dopravních cest, či pozdější projekty železničních tratí. Ve sbírce nechybí ani plány měst, často s širším okolím.

